

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію Климович Юлії Юрїївни

«Формування професійної компетентності майбутнього філолога засобами перевернутого навчання», подану на здобуття ступеня доктора філософії

з галузі знань 01 Освіта /Педагогіка

за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

Актуальність теми дисертації визначається стрімкою інформатизацією й цифровізацією сфери вищої освіти та запитом громадянського суспільства на висококваліфікованих фахівців, які здатні автономно навчатися впродовж життя, готові до проявів креативності та інноваційного мислення, спроможні самостійно планувати власну освітню траєкторію. Крім того, зближення України з Європейським Союзом у сфері вищої освіти вимагає відповідності міжнародним стандартам та імплементацію інноваційних педагогічних технологій, зокрема й в процес професійної підготовки фахівців з іноземної філології, які є гарантами взаєморозуміння між носіями різних мов та діалектів, представниками різних соціальних груп і культур.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконувалася в межах комплексної теми науково-дослідної роботи кафедри професійно-педагогічної, спеціальної освіти, андрагогіки та управління Житомирського державного університету імені Івана Франка «Професійна підготовка майбутніх фахівців в умовах ступеневої освіти» (державний реєстраційний номер 0110U002274). Тему дисертації затверджено вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол № 14 від 30.10.2020 р.).

Достовірність та обґрунтованість одержаних результатів. Викладені у дисертації наукові положення та сформульовані висновки мають високий рівень обґрунтованості, що підтверджується логікою та виваженістю підходу до формування структури і змісту роботи для досягнення визначених завдань; обраними для реалізації завдань експериментального дослідження науково-методологічними підходами (системно-структурним, діяльнісним, особистісно орієнтованим, соціокультурним, компетентнісним і технологічним); репрезентативністю джерельної бази дослідження (нормативні документи, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, навчально-методичні матеріали у галузі професійної підготовки майбутніх філологів, онлайн-ресурси) та її ґрунтовним аналізом; використанням комплексу загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання, зокрема теоретичних, емпіричних, спеціальних і статистичних.

Достовірність отриманих результатів забезпечується наявністю одноосібних публікацій здобувачки за темою дослідження у вітчизняних наукових фахових виданнях; апробацією отриманих результатів дослідження на

наукових заходах та науково-практичних конференціях різного рівня, зокрема міжнародних і всеукраїнських, а також семінарах і проєктах; результатами проведеного здобувачкою педагогічного експерименту, що підтверджені за допомогою методів математичної статистики, зокрема t-критерію Стьюдента; наявністю широкої експериментальної бази дослідження, що представлена п'ятьма закладами вищої освіти України (Житомирський державний університет імені Івана Франка, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет», Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя, Рівненський державний гуманітарний університет).

Ступінь новизни основних результатів дисертації полягає у тому, що здобувачкою вперше науково обґрунтовано дидактичний потенціал технології перевернутого навчання у галузі професійної підготовки фахівців-філологів та розроблено авторську модель формування професійної компетентності майбутнього філолога засобами перевернутого навчання, у якій виокремлено п'ять компонентів: цільовий блок, блок методологічного забезпечення, змістово-технологічний блок, організаційно-процесуальний блок та результативно-моніторинговий блок. Удосконалено понятійно-категорійний апарат проблеми формування професійної компетентності майбутнього філолога, зміст, методи та форми професійного розвитку та саморозвитку студентів-філологів засобами перевернутого навчання. Подальшого розвитку у дисертаційній роботі набули наукові положення щодо імплементації у освітній процес закладів вищої освіти інноваційних форм, методів і засобів перевернутого навчання з метою формування професійної компетентності майбутніх філологів шляхом їх самостійного планування індивідуальної траєкторії професійного розвитку.

Практична цінність результатів дослідження полягає в можливості застосування наукових положень та висновків дослідження у процесі викладання суспільно-гуманітарних дисциплін, зокрема в межах професійно-адаптованого курсу, що охоплює всі аспекти професійної підготовки майбутніх філологів із залученням системи управління навчанням Canvas by Instructure; у практичній діяльності закладів вищої освіти в контексті впровадження протиепідемічних та/або безпекових заходів на території України; для написання навчальних і навчально-методичних посібників з педагогіки та методики навчання іноземної мови. Результати дослідження можуть бути використані викладачами закладів вищої освіти для розробки та впровадження в освітній процес спецкурсів або програм вибіркових дисциплін для підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 014 Середня освіта, які можуть бути використані у процесі вдосконалення відповідних освітньо-професійних програм.

Повнота викладу результатів дисертації у наукових публікаціях. Основні результати дослідження відображено у 18 публікаціях (14 одноосібних),

з них: 4 статті у наукових фахових виданнях України, 1 стаття у зарубіжному періодичному виданні, 2 навчально-методичні посібники, 1 колективна монографія, 10 тез доповідей на наукових конференціях та в збірниках наукових праць, що цілком відповідає кількості публікацій та повноті відображення в них основних результатів дослідження відповідно до пунктів 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова КМУ №44 від 12.01.2022). Окремі аспекти дисертаційної роботи обговорено на засіданнях на засіданнях кафедри професійно-педагогічної, спеціальної освіти, андрагогіки та управління Житомирського державного університету імені Івана Франка (2020–2024). Засадничі теоретичні положення та результати експериментального дослідження оприлюднено й обговорено на наукових заходах та науково-практичних конференціях різного рівня: 6 міжнародних, 3 всеукраїнських; 4 семінарах та проєктах.

Дані про відсутність текстових запозичень і порушень академічної доброчесності.

За результатами перевірки дисертаційної роботи та публікацій авторки фактів порушення академічної доброчесності не виявлено (зафіксовано 9,7% запозичень). Наявні в роботі запозичення не мають ознак плагіату і є правомірними.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Позитивно оцінюючи наукове та практичне значення результатів дослідження Климівич Юлії Юріївни, вважаємо за доцільне висловити деякі побажання та дискусійні пропозиції.

1. У підрозділі 2.1 дисертанткою обґрунтовано доцільність використання засобів перевернутого навчання у освітньому процесі закладу вищої освіти, зокрема виокремлено переваги (с. 93) та можливі виклики (с. 106) під час імплементації досліджуваної педагогічної технології. Проте в умовах вимушеного дистанційного навчання доцільним є охарактеризувати процес перевернутого навчання у онлайн-форматі. Зокрема на с. 165 авторкою згадується «синхронне перевернуте онлайн-навчання» (англ. Synchronous Online Flipped Learning Approach; SOFLA), детальніший розгляд якого у роботі вагомо посилив би практичне значення отриманих результатів.

2. Проведений дисертанткою пілотний етап педагогічного експерименту (підрозділ 3.2) дозволив удосконалити розроблену модель формування професійної компетентності майбутнього філолога засобами перевернутого навчання та внести корективи до експериментальних навчально-методичних матеріалів. На нашу думку, зміст дисертації та її результати набули би більшої повноти, якби авторка представила результати пілотного етапу експерименту у

додатках до роботи, зокрема порівняльну таблицю змін, що були внесені до навчально-методичних матеріалів.

3. У роботі авторкою представлено зміст та структуру професійної компетентності майбутнього філолога у закладі вищої освіти (підрозділ 4.3), а також критерії та показники рівня сформованості професійної компетентності майбутнього філолога (підрозділ 2.2). Вважаємо, що доцільно було б дотримуватися логічної структури експериментального дослідження та розмістити підрозділи послідовно або ж об'єднати їх.

Водночас висловлені зауваження мають дискусійно-рекомендаційний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, якій притаманні оригінальність, високий теоретичний рівень, значна наукова та практична цінність. Дисертантка може врахувати зазначені вище пропозиції у подальшій науковій та професійній діяльності.

Відповідність дисертації вимогам, що передбачені пунктами 6-9 Порядку присудження ступеня доктора філософії.

Зважаючи на актуальність обраної наукової проблеми, обґрунтованість наукових положень та висновків дисертації, практичну цінність результатів дослідження, повноту їх викладу у наукових публікаціях, вважаємо, що дисертаційна робота Юлії Климович є цілісною, самостійною та завершеною науковою працею на правах рукопису, в якій вирішено актуальна наукова проблема формування професійної компетентності майбутнього філолога засобами перевернутого навчання у ЗВО. Дисертація відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України №44 від 12.01.2022 р., зі змінами, внесеними Постановами КМУ №341 від 21.03.2022, №502 від 23.05.2023), а її авторка – Климович Юлія Юріївна – заслуговує присудження ступеня доктора філософії у галузі знань 01 Освіта/Педагогіка зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Рецензент:

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри професійно-педагогічної,
спеціальної освіти, андрагогіки та управління
Житомирського державного
університету імені Івана Франка



Олена АНТОНОВА

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ:
Начальник відділу кадрів Житомирського
державного університету
імені Івана ФРАНКА

М. П. Мисюк Людмила Мисюк